2025120605

ଓୟୁଏଟି ପ୍ରକାଶନ ସଂଖ୍ୟା : ୨୦୨୫୧୨୦୬୦୫

ଛତୁ ଚାଷ ଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀ ଚାଷୀଙ୍କର ଉପାର୍ଜନ ବୃଦ୍ଧି

:ସମ୍ପାଦନା ମଣ୍ଡଳୀ:

ଡ. ସୁଶ୍ରୀ ଚୌଧୁରୀ
ବୈଜ୍ଞାନିକ
(ଉଦ୍ୟାନ ବିଜ୍ଞାନ)

ଶ୍ରୀ ଜୟଶଙ୍କର ପ୍ରଧାନ
ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ବିଶେଷଜ୍ଞ
(କୃଷି ପାଣିପାଗ)

ଇଂ ଜାନୁଆରିୟସ୍ କୁଜୁର
ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ବିଶେଷଜ୍ଞ
(କୃଷି ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ)

: ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ପାଦକ :

ଡ. ସଂଗ୍ରାମ ପରମଗୁରୁ
ବରିଷ୍ଠ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ମୁଖ୍ୟ

କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର
ରା. ଉଦୟଗିରି, ଗଜପତି-୭୬୧୦୧୬
ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଛତୁ ଚାଷ ଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀ
ଚାଷୀଙ୍କର ଉପାର୍ଜନ ବୃଦ୍ଧି

ସଂପାଦନା:

ଡ. ସଂଗ୍ରାମ ପରମଗୁରୁ

ବରିଷ୍ଠ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ମୁଖ୍ୟ

ଲେଖକ:

ଡ. ସୁଶ୍ରୀ ଚୌଧୁରୀ

ବୈଜ୍ଞାନିକ (ଉଦ୍ୟାନ ବିଜ୍ଞାନ)

ଶ୍ରୀ ଜୟଶଙ୍କର ପ୍ରଧାନ

ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ବିଶେଷଜ୍ଞ : (କୃଷି ପାଣିପାଗ)

ଇଂ ଜାନୁଆରିୟସ୍ କୁଜୁର୍

ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ବିଶେଷଜ୍ଞ :(କୃଷି ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ)

କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର, ଗଜପତି

ରା. ଉଦୟଗିରି, ଗଜପତି-୭୬୧୦୧୬

ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଲୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଛତୁ ଚାଷ ଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀ ଚାଷୀଙ୍କର ଉପାର୍ଜନ ବୃଦ୍ଧି

ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଗଜପତି ଜିଲ୍ଲାର ଚାଷୀମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଧାନ, ମକା ଏବଂ ମାଣ୍ଡିଆ ଚାଷ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାନ୍ତି । ଫସଲ ଅମଳ ପରେ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଅର୍ଥାତ ଧାନ, ମକା, ମାଣ୍ଡିଆ ନଡ଼ାକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଛତୁ ଚାଷ କରି ନିଜର ଉପାର୍ଜନ ବୃଦ୍ଧି କରିପାରିବେ ।

ଛତୁଚାଷ ଲିଗ୍ନୋ ସେଲ୍ୟୁଲୋଜିକ୍ (ଉଦାହରଣ: ଧାନନଡ଼ା) ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକର ଜୈବିକ ରୂପାନ୍ତରଣ ଏକ ସ୍ୱଳ୍ପବ୍ୟୟୀ ପନ୍ଥା । ଏହା କମ୍ ଖାଦ୍ୟ ଗୁଣବତ୍ତା ବିଶିଷ୍ଟ ଧାନନଡ଼ାରୁ ଖାଦ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ଏବଂ ଏହାକୁ ଉଭୟ ମଣିଷ ଓ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କର ଖାଦ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ । ଓଡ଼ିଶାର ଜଳବାୟୁ ଛତୁଚାଷ ପାଇଁ ଉପଯୋଗୀ ଅଟେ । ଦେଶର ଛତୁ ଉତ୍ପାଦନରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅବଦାନ ପ୍ରାୟ ୧୦% ଅଟେ । ଛତୁ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲାରେ ଚାଷ କରାଯାଇପାରିବ । ସାଧାରଣତଃ ୩ ପ୍ରକାରର ଛତୁ ଚାଷ କରାଯାଇଥାଏ । ଯଥା- ୧. ପାଳଛତୁ, ୨. ଧିଙ୍ଗିରୀଛତୁ, ୩. ବଟନଛତୁ । ଛତୁ ଏକ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ; ଏଥିରେ ପୁଷ୍ଟିସାର, ଭିଟାମିନ, ଖଣିଜ ଲବଣ ଭରପୁର ମାତ୍ରାରେ ରହିଛି । କମ୍

ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଘର ଭିତରେ ଏବଂ ବାହାରେ ଚାଷ କରାଯାଇପାରୁଥିବାରୁ ଛତୁଚାଷ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇପାରିଛି । ଛତୁ ଶାକାହାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ତମ ପୁଷ୍ଟିସାର ଖାଦ୍ୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ଅନେକ ଚାହିଦା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଧାନ ଚାଷରୁ ବାହାରୁଥିବା ନଡ଼ାକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଛତୁଚାଷ କରାଯାଇପାରିଲେ କେବଳ ଯେ ଚାଷୀଙ୍କ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇପାରିବ ତାହା ନୁହେଁ ବରଂ ଧାନ ନଡ଼ାଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ସଦୁପଯୋଗ କରାଯାଇପାରିବ ।

ଛତୁ ଚାଷର ଆବଶ୍ୟକତା :

ଛତୁ ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ, ଔଷଧୀୟ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନ ତଥା ପୁଷ୍ଟିକାରକ । ଛତୁରେ ୧୯ରୁ ୩୫ ପ୍ରତିଶତ ପ୍ରୋଟିନ ରହିଛି । ଛତୁରେ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଧାତବଲବଣ, ଖାଦ୍ୟପ୍ରାଣ ଓ ତନ୍ତୁଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟ ରହିଛି । ଉତ୍ପାଦକତା ଭିତ୍ତିରେ ଛତୁ ପ୍ରୋଟିନର ସ୍ଥାନ ଯେକୌଣସି ଉଦ୍ଭିଦଜାତ ତଥା ପ୍ରାଣୀଜ ପ୍ରୋଟିନ ଠାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ । ଛତୁ ପ୍ରୋଟିନ ସହଜରେ ହଜମ ହୁଏ । ଛତୁରେ ଥିବା ଫଲିକ ଏସିଡ଼ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ରକ୍ତ କଣିକା କରାଏ । ରକ୍ତଚାପ ରୋଗୀ, ବହୁମୂତ୍ର ରୋଗୀ, ହୃଦ୍‌ରୋଗୀ, କୋଷ୍ଠକାଠିନ୍ୟ ରୋଗୀ ତଥା ବୟସ୍କ, ଶିଶୁ, ଗର୍ଭବତୀ ଓ ମୋଟା ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ । ସ୍ୱଳ୍ପ ଜମିଥିବା ବା ଭୂମିହୀନ ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଛତୁ ଚାଷ ଏକ ଉତ୍ତମ ପେଷା । ଛତୁ ମଞ୍ଜି ଉତ୍ପାଦନ, ଛତୁ ସଂରକ୍ଷଣ ତଥା ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପ ଇତ୍ୟାଦି ମାଧ୍ୟମରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନିଯୁକ୍ତି କରାଯାଇପାରିବ । ଛତୁ ଚାଷ ଘର ଭିତରେ କରାଯାଇ ପାରୁଥିବା ହେତୁ, ମହିଳାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଲାଭଜନକ ବ୍ୟବସାୟ ଅଟେ । ଚାଷ କରାଯାଉଥିବା ସମସ୍ତ ଫସଲମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଛତୁ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର, ପାଳଛତୁ ୧୦ରୁ ୧୫ ଦିନ, ଧିଙ୍ଗିରି ଛତୁ ୧୫ରୁ ୨୧ ଦିନରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ନଡ଼ାରୁ ଛତୁ ଉତ୍ପାଦନ କରିସାରି, ପରିତ୍ୟକ୍ତ ନଡ଼ାକୁ ଖତ ବା କମ୍ପୋଷ୍ଟ ଆକାରରେ ଫସଲରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ।

ସାରଣୀ ୧: ବିଭିନ୍ନ ଛତୁର ଖାଦ୍ୟସାର ମୂଲ୍ୟ

ପାଳଛତୁ :

ପାଳଛତୁ (ଭଲଭାରିଏଲା ସ୍ପେସିଜ୍)କୁ 'ଉଷ୍ଣଛତୁ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଏହା ଓଡ଼ିଶା, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ, ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ, ତାମିଲନାଡୁ, କେରଳ ଆଦି ରାଜ୍ୟରେ ଚାଷ କରାଯାଇଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଧାନ ନଡ଼ା ବହୁ ପରିମାଣରେ ଉପଲବ୍ଧ ଥିବାରୁ, ଏଠାରେ ପାଳଛତୁ ସହଜରେ କରାଯାଇପାରିବ ।

ଖାଦ୍ୟସାର	ପ୍ରତି ୧୦୦ ଗ୍ରାମ୍ ତେଜ ଛତୁରେ ଉପଲବ୍ଧ ଖାଦ୍ୟସାରର ମାତ୍ରା		
	ପାଳଛତୁ	ଧିଙ୍ଗିରୀ ଛତୁ	ବଟନ ଛତୁ
ଜଳୀୟଅଂଶ	୯୦.୪୦ ଗ୍ରା.	୮୮.୮ ଗ୍ରା.	୮୯.୦୦ ଗ୍ରା.
ସ୍ନେହସାର	୦.୨୫ ଗ୍ରା.	୦.୪୧ ଗ୍ରା.	୦.୪୦ ଗ୍ରା.
ପୁଷ୍ଟିସାର	୩.୯୦ ଗ୍ରା.	୩.୩୧ ଗ୍ରା.	୩.୧୦ ଗ୍ରା.
ତନ୍ତୁ	୧.୮୭ ଗ୍ରା.	୨.୩ ଗ୍ରା.	୧.୦୦ ଗ୍ରା.
ପାଉଁଶ	୧.୧୦ ଗ୍ରା.	୦.୮୭ ଗ୍ରା.	୦.୯୭ ଗ୍ରା.
ଫସଫରସ	୦.୧୦ ଗ୍ରା.	୧୨୦ ମି.ଗ୍ରା.	୮୬ ମି.ଗ୍ରା.
ପୋଟାସିୟମ୍	୦.୩୨ ଗ୍ରା.	୪୨୦ ମି.ଗ୍ରା.	୩୧୮ ମି.ଗ୍ରା.
ଲୌହ	୧.୭୦ ମି.ଗ୍ରା.	୧.୩୩ ମି.ଗ୍ରା.	୦.୫୦ ମି.ଗ୍ରା.
କ୍ୟାଲସିୟମ୍	୫.୬୦ ମି.ଗ୍ରା.	୩.୦୦ ମି.ଗ୍ରା.	୦.୦୦ ମି.ଗ୍ରା.
ଥାୟାମିନ	୦.୧୪ ମି.ଗ୍ରା.	୦.୧୩ ମି.ଗ୍ରା.	୦.୦୫ ମି.ଗ୍ରା.
ରାଇବୋଫ୍ଲାବିନ	୦.୬୧ ମି.ଗ୍ରା.	୦.୩୫ ମି.ଗ୍ରା.	୦.୦୦ ମି.ଗ୍ରା.
ନିଆସିନ	୨.୪୦ ମି.ଗ୍ରା.	୪.୯୦ ମି.ଗ୍ରା.	୩.୬୦ ମି.ଗ୍ରା.
ଆସ୍କରବିକ ଅମ୍ଳ	୧୮.୦୦ ମି.ଗ୍ରା.	୦.୦୦ ମି.ଗ୍ରା.	୦.୦୦ ମି.ଗ୍ରା.

ପାଳଛତୁ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସାମଗ୍ରୀ :

ଧାନ ନଡ଼ା- ୧୨% ରୁ କମ୍ ଜଳୀୟ ଅଂଶ ଥିବା ଏବଂ ଫିମ୍ପି ଲାଗିନଥିବା ନଡ଼ାବିଡ଼ାଗୁଡ଼ିକ ପାଳଛତୁ ଚାଷ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଛତୁମଞ୍ଜି- ଗୋଟିଏ ଛତୁ ବେଡ଼ ପାଇଁ ୨୦୦ ଗ୍ରାମ୍ (ଗୋଟିଏ ବୋତଲ) ଛତୁମଞ୍ଜି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଡାଲିଗୁଣ୍ଡ- ଗୋଟିଏ ବେଡ଼ ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ଗ୍ରାମ୍ ଡାଲିଗୁଣ୍ଡ ବା ଧାନଚଷୁ ଓ ଡାଲିର ମିଶ୍ରଣ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ପଲିଥିନ- ପ୍ରତି ବେଡ଼ ପାଇଁ ୧୨ ବର୍ଗଫୁଟ ପଲିଥିନ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ପାଳଛତୁ ଚାଷର ପ୍ରଣାଳୀ :

* ୬୦ ସେ.ମି. ଲମ୍ବ × ୧୫ ସେ.ମି. ଗୋଲେଇ ବିଶିଷ୍ଟ ୪୦୦-୫୦୦ ଗ୍ରାମ୍ ଓଜନର ଧାନନଡ଼ା ବିଡ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖନ୍ତୁ ।

* ଧାନବିଡ଼ାଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଷ୍କାର ପାଣିରେ ପ୍ରାୟ ୧୨-୧୮ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭିଜାଇ ରଖନ୍ତୁ ।

* ତା'ପରେ ନଡ଼ାରୁ ପାଣିକୁ ନିଗାଡ଼ିବା ପାଇଁ ନଡ଼ାବିଡ଼ାକୁ ଠିଆକରି ରଖନ୍ତୁ ।

* ୪ଟି ବିଡ଼ାକୁ ପାଖାପାଖି ରଖି ବେଡ଼ର ପ୍ରଥମ ସ୍ତର ତିଆରି କରନ୍ତୁ ।

* ଶଯ୍ୟାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦାଢ଼ରୁ ୮-୧୦ ସେ.ମି. ଛାଡ଼ି ୩ ଭାଗରୁ ୧ ଭାଗ ଛତୁ ମଞ୍ଜିକୁ ରଖିଦିଅନ୍ତୁ ।

* ଡାଲିଗୁଣ୍ଡ ବା ଧାନଚଷୁ ଓ ଡାଲିଗୁଣ୍ଡର ମିଶ୍ରଣକୁ ଛତୁମଞ୍ଜି ଉପରରେ ବିଞ୍ଚି ଦିଅନ୍ତୁ । ତା' ଉପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ, ତୃତୀୟ ଓ ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର କରି ଦ୍ୱିତୀୟ ଏବଂ ତୃତୀୟ ସ୍ତରରେ ଛତୁମଞ୍ଜି ସମପରିମାଣର ବୁଣନ୍ତୁ ।

* ବେଡ଼କୁ ଉପରୁ ଚାପି ଦିଅନ୍ତୁ ଓ ତା'ପରେ ପଲିଥିନରେ ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ଯାହା ଫଳରେ ଶଯ୍ୟାରେ ତାପମାତ୍ରା ୩୦-୩୫ ଡିଗ୍ରୀ ଓ ଆର୍ଦ୍ରତା ୮୦-୮୫% ରହିବ ।

* ଛତୁ ଶଯ୍ୟା କରିବାର ୭-୮ ଦିନ ପରେ ପଲିଥିନକୁ କାଢ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।

* ପଲିଥିନ କାଢ଼ିବାର ୪-୫ ଦିନ ପରେ ପ୍ରଥମ ଅମଳ କରାଯାଇପାରିବ, ଯେଉଁଥିରୁ ପ୍ରାୟ ୭୦-୯୦ ପ୍ରତିଶତ ଛତୁ ମିଳିବ ।

* ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଜଳ ସିଞ୍ଚନ କରି ଶଯ୍ୟାର ଆର୍ଦ୍ରତା ବଜାୟ ରଖନ୍ତୁ ।

* ତାପମାତ୍ରା ଓ ଆର୍ଦ୍ରତା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଥମ ଅମଳର ୩-୪ ଦିନ ପରେ ବାକି ୧୦-୩୦ ପ୍ରତିଶତ ଛତୁ ମିଳିବ ।

* ପ୍ରତି ବେଡ଼ର ହାରାହାରି ୧.୫ରୁ ୨.୦ କେଜି ଛତୁ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇପାରିବ ।

* କ୍ଷୁଦ୍ର ଚାଷୀମାନେ ନିଜ କ୍ଷେତରୁ ବାହାରୁଥିବା ନଡ଼ାକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଅତି

ସହଜରେ ୧୦୦ଟି ବେଡ଼ ତିଆରି କରିପାରିବେ। ଏହା ଫଳରେ ସେମାନେ ଖର୍ଚ୍ଚର ୨ ଗୁଣ ଲାଭ ପାଇପାରିବେ।

ସାରଣୀ ୨: ଶହେଟି ପାଳଛତୁ ବେଡ଼ ତିଆରି ପାଇଁ ବ୍ୟୟ ଓ ଆୟର ହିସାବ

ନିବେଶ			
ସାମଗ୍ରୀ	ପରିମାଣ	ଦର (ଟଙ୍କା)	ଖର୍ଚ୍ଚ (ଟଙ୍କା)
ଧାନନଡ଼ା	୧୬୦୦ ବିଡ଼ା	୧.୫୦	୨୪୦୦.୦୦
ଛତୁମଞ୍ଜି	୧୦୦ ବୋତଲ	୧୫.୦୦	୧୫୦୦.୦୦
ଡାଲି ଓ ଚାଉଳ ଚୋକଡ଼	୨୦ କେଜି	୧୦୦.୦୦	୨୦୦୦.୦୦
କବକନାଶକ	–	–	୨୦୦.୦୦
ପଲିଥିନ	୮୦୦ ବର୍ଗଫୁଟ	୨.୦୦	୧୬୦୦.୦୦
ଶ୍ରମ			
ନଡ଼ାବିଡ଼ା କାଟିବା, ପାଣିରେ ବତୁରାଇବା, ବେଡ଼ ତିଆରି କରିବା, ପାଣିଦେବା, ତୋଳିବା ଏବଂ ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି	୧୦ ଦିନ	୨୫୦.୦୦	୨୫୦୦.୦୦
ସମୁଦାୟ ଖର୍ଚ୍ଚ = ୧୦,୨୦୦.୦୦ ଟଙ୍କା			
ପ୍ରତି ବେଡ଼ ୧.୫ କେଜି ହିସାବରେ ଅମଳ = ୧୫୦.୦୦ କେଜି			
ପ୍ରତି କେଜି ୧୫୦ ଟଙ୍କା ହିସାବରେ ଉପାର୍ଜନ = ୨୨,୫୦୦.୦୦ ଟଙ୍କା			
ଲାଭ = ୧୨,୩୦୦.୦୦ ଟଙ୍କା			
ଲାଭ: ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନୁପାତ = ୨.୨୦			

ଓଏଷ୍ଟର/ ଧିଙ୍ଗିରି ଛତୁଚାଷ :

ଓଏଷ୍ଟର ଛତୁକୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଧିଙ୍ଗିରି ଛତୁ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଏହା ଶୀତଦିନରେ (ନଭେମ୍ବର-ଫେବୃୟାରୀ) ଚାଷ କରାଯାଇଥାଏ । ରାଜ୍ୟ ଛତୁ ଉତ୍ପାଦନରେ ଏହି ଛତୁର ଅଂଶ ପ୍ରାୟ ୩୩% । ଏହା ପାଳଛତୁ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି ସତେଜ ରହିଥାଏ ।

ଧିଙ୍ଗିରି ଚାଷ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସାମଗ୍ରୀ :

ଧାନନଡ଼ା- ୧୨%ରୁ କମ୍ ଜଳୀୟ ଅଂଶ ଥିବା ନଡ଼ା ଧିଙ୍ଗିରି ଛତୁଚାଷ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ । ୮୦ ସେ.ମି. × ୪୦ ସେ.ମି. ବିଶିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଗ ପାଇଁ ୧.୫-୩.୦ କେଜି କଟା ଧାନନଡ଼ା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଛତୁମଞ୍ଜି- ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଡ଼ ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ଗ୍ରାମ୍ ୩-୪ ସପ୍ତାହ ବୟସ୍କ ଛତୁମଞ୍ଜି ଆବଶ୍ୟକ । ମଞ୍ଜିଗୁଡ଼ିକ ଉନ୍ନତ ମାନର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଗହମ- ପ୍ରତି ବେଡ଼ ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ଗ୍ରାମ୍ ଗହମ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ପଲିଥିନ ବ୍ୟାଗ- ୧୨୫-୧୫୦ ଗଜ ବିଶିଷ୍ଟ ୮୦ ସେ.ମି. × ୪୦ ସେ.ମି. ଆକାରର ପଲିଥିନ ବ୍ୟାଗ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ ।

ଧିଙ୍ଗିରି ଛତୁଚାଷ ପ୍ରଣାଳୀ :

* ଉନ୍ନତ ମାନର ନଡ଼ାକୁ ୪-୫ ସେ.ମି. ଆକାରରେ କାଟି ଦିଆଯାଏ ।
* କଟା ନଡ଼ାକୁ ସଫା ପାଣିରେ ୧୦-୧୨ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୁଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଏ ।
* ତା'ପରେ ଏହି ନଡ଼ାକୁ ୧ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗରମ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଏ ।

ତା'ପରେ ଏହାକୁ ଛାଇରେ କିଛି ଘଣ୍ଟା ଶୁଖାଇ ଦିଆଯାଏ ଯେପରିକି ଆର୍ଦ୍ରତା ୫୫-୬୦% ରହିଥାଏ ।

* ଶୁଖିବା ପରେ ନଡ଼ାକୁ ୪ ଭାଗ କରି ଦିଆଯାଏ ।

* ପଲିଥିନ ବ୍ୟାଗରେ ଗୋଟିଏ ମୁହଁକୁ ରବର ସାହାଯ୍ୟରେ ବନ୍ଦ କରିଦିଆଯାଏ ଏବଂ ନଡ଼ାକୁ ୧୫ ସେ.ମି. ଉଚ୍ଚତା ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ତର ତିଆରି କରନ୍ତୁ ।

* ଧାନ ନଡ଼ାକୁ ଧୀରେ ଚାପି ଦିଅନ୍ତୁ ଓ ତା'ପରେ ୫୦ ଗ୍ରାମ୍ ଛତୁମଞ୍ଜି ଓ ୫୦ ଗ୍ରାମ୍ ସିଝା ଗହମ ବୁଣନ୍ତୁ ।

ନିବେଶ			
ସାମଗ୍ରୀ	ପରିମାଣ	**ଦର (ଟଙ୍କା)**	**ଖର୍ଚ୍ଚ (ଟଙ୍କା)**
ଧାନନଡ଼ା	୩୦୦ କେଜି	୧.୫୦	୪୫୦.୦୦
ଛତୁମଞ୍ଜି	୧୦୦ ବୋତଲ	୧୫.୦୦	୧୫୦୦.୦୦
ଗହମ	୨୦ କେଜି	୨୫.୦୦	୫୦୦.୦୦
ପଲିଥିନ	୩୦୦ ବର୍ଗଫୁଟ	୨.୦୦	୬୦୦.୦୦
ଶ୍ରମ			
ନଡ଼ାବିଡ଼ା କାଟିବା, ପାଣିରେ ବତୁରାଇବା, ବେଡ ତିଆରି କରିବା, ବେଡ଼ରେ ପାଣି ଦେବା, ଅମଳ କରିବା ଓ ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି	୧୦ ଦିନ	୨୫୦.୦୦	୨୫୦୦.୦୦
ସମୁଦାୟ ଖର୍ଚ୍ଚ = ୫,୫୫୦.୦୦ ଟଙ୍କା			
ପ୍ରତି ବେଡ଼ ୧.୫-୨.୦ କେଜି ହିସାବରେ ଅମଳ = ୧୫୦.୦୦ କେଜି			
ପ୍ରତି କେଜି ୮୦ ଟଙ୍କା ହିସାବରେ ଉପାର୍ଜନ = ୧୨,୦୦୦.୦୦ ଟଙ୍କା			
ଲାଭ = ୫,୪୫୦.୦୦ ଟଙ୍କା			
ଲାଭ: ଖର୍ଚ୍ଚ ଅନୁପାତ = ୨.୧୬			

* ଏହିଭଳି ଭାବରେ ୪ଟି ସ୍ତର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଉପର ପଟକୁ ବନ୍ଦ କରିଦିଅନ୍ତୁ ।

* ପ୍ରତି ବେଡ଼ରେ ୨୦-୨୫ ଗୋଟି ଛିଦ୍ର କରନ୍ତୁ ।

* ପବନ ଚଳାଚଳ ସୁବିଧା ଥିବା ଏକ ଘରେ, ଯେଉଁଠି ତାପମାତ୍ରା ୨୫° ସେଲସିୟସ ଥିବ, ସେଭଳି ଘରେ ଏହି ବ୍ୟାଗକୁ ରଖିଦିଅନ୍ତୁ । କବକତନ୍ତୁ ବଢୁଥିବା ସମୟରେ ପଲିଥିନ ବ୍ୟାଗକୁ ଖୋଲନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

* ୧୫-୧୬ ଦିନ ପରେ କବକତନ୍ତୁ ବ୍ୟାପିଗଲା ପରେ ବ୍ୟାଗଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଲନ୍ତୁ ।

* ତା'ପରେ ପଲିଥିନ ବ୍ୟାଗଗୁଡ଼ିକୁ ୨୦ ସେ.ମି. ବ୍ୟବଧାନରେ ଥାକ ଉପରେ ସଜାଇ ରଖନ୍ତୁ କିମ୍ବା ଦଉଡ଼ି ସାହାଯ୍ୟରେ ଝୁଲାଇ ରଖନ୍ତୁ ।

* ପାଗ ଅନୁସାରେ ଦିନକୁ ୨ ଥର କରି ପାଣି ଛିଞ୍ଚନ୍ତୁ ।

* ୪-୫ ଦିନ ପରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଛତୁଅଣ୍ଡା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ, ଯାହାକୁ ୩-୪ ଦିନ ପରେ ତୋଳାଯାଇପାରିବ ।

* ୭-୧୦ ଦିନ ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ଛତୁ ଅମଳ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହିଭଳି ଭାବେ ୪୫ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ୩-୪ ଥର ଅମଳ କରାଯାଇପାରିବ ।

* ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚାଳନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତି ବ୍ୟାଗରୁ ୧.୫-୨ କେଜି ଛତୁ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇପାରିବ ଏବଂ ୧୦୦ଟି ବେଡ଼ରୁ ପ୍ରାୟ ୬,୬୦୦ ଟଙ୍କା ଉପାର୍ଜନ କରାଯାଇପାରିବ ।

ସାରଣୀ ୩: ଧିଙ୍ଗିରି ଛତୁର ଶହେଟି ବେଡ଼ ପାଇଁ ବ୍ୟୟ ଓ ଆୟର ହିସାବ

ଶ୍ରମ

ପାଳ ଛତୁ ସଂରକ୍ଷଣ :

ପାଳଛତୁ ଗୋଟିଏ ଦିନ ଭିତରେ ସଢ଼ି ଖରାପ ହୋଇଯାଏ । ଆମେ ଛତୁକୁ ଯଦି ରେଫ୍ରିଜରେଟରରେ ଭଲ ଭାବରେ ପଲିଥିନରେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବା, ତେବେ ତାହା ୨/୩ ଦିନ ରହିପାରିବ । ଛତୁ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ଯେତିକି ସମ୍ଭବ ତାହା ଏଠାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ଛତୁ ଶୁଖାଇ ରଖିବା :

ଏହାକୁ ସାଧାରଣ ଲୋକେ କରିପାରିବେ । ବଳକା ଛତୁକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣରେ ମାଛ ଶୁଖାଇ ଶୁଖୁଆ କଲା ପରି ଶୁଖାଇବେ । ଏହାକୁ ଦିନେ କିମ୍ବା ଦୁଇ ଦିନ ଶୁଖାଇ ପଲିଥିନ କିମ୍ବା ଆଲୁମିନିୟମ୍ ଫଏଲରେ ପ୍ୟାକିଂ କରିପାରିବା ।

ଭାକ୍ୟୁମ ଓ ଫ୍ରିଜ ଡ୍ରାଇଙ୍ଗ :

ଶୀତଳୀକରଣ ଓ ଶୂନ୍ୟତା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମଧ୍ୟ ଛତୁକୁ ଶୁଖାଇ ହେବ। ସାଧାରଣତଃ ବଡ଼ ବଡ଼ ଛତୁ ଫାର୍ମ ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଶୁଖାଇଲେ ଛତୁର ଆକାର ଓ ରଙ୍ଗର ବିଶେଷ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟେ ନାହିଁ। ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଛତୁ ଶୁଖାଇ ରପ୍ତାନୀ କରନ୍ତି। ଯେଉଁ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଛତୁ ଶୁଖାଯାଉନା କାହିଁକି, ଏଥିରେ ୧୦ ପ୍ରତିଶତରୁ କମ୍ ଜଳୀୟ ଅଂଶ ରହିବା ଦରକାର। ଛତୁ ଶୁଖାଇବା ପୂର୍ବରୁ ତାହାକୁ ୫ ମିନିଟ୍ ଲୁଣ ପାଣିରେ ସିଝାଇ ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଶୁଖାଯାଇପାରେ।

ଛତୁବଡ଼ି :

ଛତୁ ବଡ଼ି ତିଆରି କରିବାକୁ ହେଲେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପଦାର୍ଥର ଅନୁପାତ ହିସାବରେ ଦରକାର। ବିରି- ୧ କିଲୋଗ୍ରାମ, ଚାଉଳ- ୧୦୦ ଗ୍ରାମ୍, ଛତୁ- ୫୦୦ ଗ୍ରାମ୍, ଜିରା- ୨୦ ଗ୍ରାମ୍, ଲଙ୍କା- ୨୦ ଗ୍ରାମ୍, ଲୁଣ ସ୍ୱାଦ ଅନୁଯାୟୀ। ପ୍ରଥମେ ବିରି ଓ ଚାଉଳକୁ ବତୁରାଇ ପରେ ଛତୁ ସହ ମିଶାଇ ବାଟି ଦିଅନ୍ତୁ। ଏହାପରେ ଉପର ଲିଖିତ ମସଲା ଗୁଣ୍ଡ ମିଶାଇ ଭଲ ଭାବରେ ଫେଣ୍ଟନ୍ତୁ। ଫେଣ୍ଟି ସାରିଲା ପରେ କୌଣସି ଟିଣ ଚଦର ଉପରେ ତେଲ ମାରି ବଡ଼ି ପକାଇ ୨/ ୩ ଦିନ ଖରାରେ ଶୁଖାନ୍ତୁ। ଭଲ ଭାବରେ ଶୁଖିଗଲା ପରେ ଏହି ଛତୁ ବଡ଼ିକୁ ପଲିଥିନରେ ପ୍ୟାକ କରି ରଖନ୍ତୁ।

ପଲିଥିନ ଥଳିରେ ସଂରକ୍ଷଣ :

ତାଜା ଛତୁକୁ ୧ ଲି. ପାଣିରେ ୨୦ ଗ୍ରା. ଲୁଣ, ୨ ଗ୍ରା. ପୋଟାସିୟମ୍ ମେଟାବାଇସଲଫାଇଟ୍, ୨ ମି.ଲି. ଗ୍ଲାସିଆଲ୍ ଏସିଟିକ୍ ଏସିଡ୍ ଗୋଳାଇ ୨/୩ ମିନିଟ୍ ସିଝାଇ ଗୋଟିଏ ପଲିଥିନ ଥଳିରେ ରଖିଲେ ୧୦ରୁ ୧୫ ଦିନ ରହିପାରିବ।

ଛତୁ ଆଚାର :

ଛତୁକୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଆଚାର କରି ରଖିପାରିବେ।

ଛତୁ ୫୦୦ ଗ୍ରାମ୍, ନାଲି ଲଙ୍କାଗୁଣ୍ଡ ୧ ଚାମଚ, ହଳଦୀ ଗୁଣ୍ଡ ୧ ଚାମଚ, ଅଦା୨୫ ଗ୍ରାମ, ପାନମଧୁରୀ- ୨ ଚାମଚ, ଗୁଜୁରାତି- ୬ଗୋଟା, ରାଇ ସୋରିଷ- ୧ ଚାମଚ, ଲବଙ୍ଗ- ୪ ଗୋଟା, ଏସିଟିକ ଏସିଡ଼- ୨ ଚାମଚ, ସୋରିଷ ତେଲ- ୧୦୦ ମିଲିଲିଟର, ମେଥିଗୁଣ୍ଡ- ୨ ଚାମଚ ଓ ଲୁଣ ସ୍ୱାଦ ଅନୁଯାୟୀ। **ପ୍ରସ୍ତୁତି ପ୍ରଣାଳୀ :** ଛତୁଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଧୋଇ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି କାଟନ୍ତୁ। ପରେ ଏହାକୁ ୫ ମିନିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗରମ ପାଣିରେ ପକାନ୍ତୁ। ପାଣିରୁ ବାହାର କରି ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ଶୁଖାନ୍ତୁ। ସମସ୍ତ ମସଲାକୁ ବାଟନ୍ତୁ। ତେଲ ଗରମ କରି ମସଲାକୁ ଭାଜନ୍ତୁ। ଉକ୍ତ ମସଲା ସହିତ ଛତୁଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଭାଜନ୍ତୁ।

କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର, ଗଜପତି

ଓଡିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ

email : kvk.gajapati@ouat.ac.in